

Сидоровская Евгения Андреевна, старший преподаватель кафедры философии Киевского национального университета культуры и искусств

Досуг в контексте проблемы «свободы и необходимости»

Анализируются вопросы «свободы и необходимости» как в культуре, так и в досуговой деятельности. Отмечается, что в современных условиях конструктивным является повышение значимости тех слоев культуры, которые долгое время находились вне поля зрения государственных институтов, утверждали лишь институционные ценности массовой культуры, реабилитация эстетико-художественных ценностей, способствующих индивидуализированному досугу, утверждения свободы, без которой не существует ни досуга, ни культуры.

Ключевые слова: досуг, досуговая деятельность, свобода, свобода воли, необходимость.

Sydorovska Evhenyja, staršyj prepodavatel kafedru fylosofyy Kyevskoho nacionalnoho unyversyteta kultury y yskusstv

Leisure time in the context of «freedom and necessity»

Processes taking place in recent decades in Ukraine can be characterized as a total destruction of the old foundations of social and cultural life and the search for new forms of adequate conditions of life.. The problem of leisure time devoted to many works of both foreign and domestic researchers of different generations. However, leisure activities in the context of «freedom and necessity» remains poorly understood, and this is conditioned by the relevance of this work. The problem of «freedom and necessity» in the context of leisure activities, associated primarily with the problem of the ideal of personality.

Since the second half of the nineteenth century, Freedom is interpreted in two ways: as «freedom from» and «freedom to».

In ordinary life people tend to follow what dictates their everyday experience that determined their natural inclinations and aspirations. Hence the instinctive fear come out «outside expertise», their apparent disinclination to independent thinking. The spiritual indecisiveness leads to spiritual dependence, and the latter is the source of every other addiction, including political. Human freedom – a freedom of choice of everyone – need to develop individuals who that make up the nation. Intelligent person requires respect for self and inner freedom. Freedom – is not increasing rights, but obligations increase, in other words – a necessity. In view of the processes happening in Ukraine, in our opinion, constructive are: increasing importance of rehabilitation of aesthetic and artistic values that promote individualized leisure and affirmation of freedom, without which there is neither the leisure nor the culture.

Key words: leisure time leisure activity, freedom, freedom of will, necessity.

Надійшла до редакції 13.11.2015 р.

УДК 379.8

Тадля Олександр Миколайович, викладач кафедри шоу-бізнесу, Київського національного університету культури і мистецтв

ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОГО КЛУБУ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ

Подано результати теоретико-методологічного аналізу основних наукових понять, що використовуються у розкритті сутності діяльності студентського клубу у системі вищої школи.

Уточнено зміст таких понять, як «діяльність», «клуб», «студентський клуб», на основі чого визначено специфічні особливості й проблемні моменти формування понятійно-категоріального апарату теми дослідження.

Ключові слова: діяльність, клуб, студентський клуб.

Постановка проблеми. Проблемі трактування понятійно-категоріального апарату діяльності студентського клубу присвячена значна кількість джерел, серед яких словники та енциклопедії [2, 5, 10, 11, 21, 26], вітчизняні й іноземні праці [3, 16, 18, 22-25, 27], у яких висвітлені результати розвідок. Ця проблема знайшла відображення у низці нормативно-правових актів щодо функціонування та розвитку сфери клубної діяльності [19–20]. Актуальними завданнями є вивчення, визначення і розкриття сутності понятійно-категоріального апарату щодо діяльності студентського клубу у системі вищої школи. Потребують окремого дослідження визначення базових та похідних категорій проблем діяльності студентського клубу; виявлення й аналіз наукових підходів до авторських трактувань категорій, понять і термінів.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є визначення та аналіз стану сформованості й обґрунтованості понятійно-категоріального апарату діяльності студентського клубу на сучасному етапі. Теоретичне обґрунтування об'єкту дослідження потребує розгляду наукових підходів, у рамках яких буде сформовано уявлення про феномен діяльності студентського клубу у

системі вищої школи і межі їх застосування в науці і практиці, визначення основних контурів й напрямів їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі терміни «діяльність», «клуб», «студентський клуб» є широко вживаними, однак спостерігається й різноманітність у трактуванні їх змісту та структури як науковцями, так і практиками.

Для діяльності, як складного об'єкту дослідження, характерним є його структура і, відповідно, система суспільних відносин. Їхнє виявлення і вивчення залежить від обраного категоріального апарату, вихідних принципів і мети дослідження.

У Філософському енциклопедичному словнику поняття «діяльність» визначається як «специфічна людська форма активного ставлення до оточуючого світу, зміст якої складає його доцільні зміни і перетворення в інтересах людей і містять у собі ціль, засоби і сам процес» [26; 160]. Цю тезу доповнює «Педагогічна енциклопедія»: «Діяльність – специфічна форма суспільно-історичного буття людей, цілеспрямоване перетворення ними природної і соціальної дійсності. На відміну від законів природи закони суспільства виявляються лише через людську діяльність, яка створює нові форми і властивості дійсності, перетворює деякий вихідний матеріал у продукт» [21]. Виходячи з зазначеного, під діяльністю розуміють процес реального життя людини в навколишньому середовищі. За Е. Юдіним «діяльність є специфічною людською формою активного відношення до оточуючого світу на основі освоєння і розвитку наявних форм культури» [29; 13]. Свою точку зору на термін «діяльність» Л. Буєва висловлює наступним чином: «У найбільш широкому сенсі «діяльність» означає процес створення суспільним суб'єктом умов для свого існування і розвитку, процес перетворення соціальної реальності» [4; 57]. Розбіжність у трактуванні, бачимо в О. Леонтєва; він зазначає, що діяльність людського індивіда є системою, що входить у систему відносин суспільства. Водночас автор наголошує на неможливості їх отожднювання, виступає проти розуміння діяльності людини як відношення [13; 78]. У нашій роботі характеризуємо діяльність як специфічний спосіб ставлення людини до навколишнього світу, що є рушійною силою і умовою суспільного прогресу. Діяльність формує і змінює умови існування людей, соціальних груп, забезпечує трансформацію, збереження та розвиток суспільства. Тобто, через діяльність особистість включається в систему суспільних відносин, яка залежить від її місця в соціальній ієрархії, сформованості певних умов та індивідуальних обставин, що перетворює її на соціальну діяльність. Найбільш ґрунтовний підхід до вивчення діяльності розроблено в працях Б. Ананьєва, Л. Буєвої, Л. Виготського, М. Кагана, О. Леонтєва, С. Рубінштейна. В їхніх роботах знайшла обґрунтування концепція формуючого впливу діяльності на властивості особистості, що має значення для визначення форм, методів і засобів діяльності студентського клубу.

Таким чином категорія «діяльність» розглядається в двох аспектах: по-перше, як світоглядний пояснювальний принцип; по-друге, як методологічне обґрунтування ряду концептуальних положень, в яких діяльність людини є предметом вивчення. Як уже зазначалось, діяльність включає в себе мету, засіб, результат і сам процес діяльності, і відповідно, невід'ємною характеристикою діяльності є її усвідомленість.

У створенні типології і структурної моделі діяльності студентського клубу особливий інтерес викликає систематика діяльності, запропонована М. Каганом. Дослідник дійшов висновку, що виділення у суто відстороненому, теоретичному аналізі чотирьох основних видів людської діяльності: пізнавальну, перетворювальну, ціннісно-орієнтаційну та комунікативну, призводить до створення закритої системи, в якій кожний вид діяльності, як її підсистема, пов'язаний з усіма іншими прямими і зворотними зв'язками, тобто відчуває в них потребу, ними підтримується та опосередковується [8].

Для побудови концепції діяльності студентських клубів важливе значення має осмислення понять «колективна діяльність», «колективний суб'єкт діяльності». Вивчення колективу вносить корективи й у розуміння процесу соціалізації особистості, тому що існує визначена залежність змісту цього процесу від того, у групі якого рівня розвитку включається особистість [14]. На думку Д. Паригіна «колектив – це мікрогрупа, у якої увесь склад об'єднаний спільною соціальною діяльністю і спаяний спільністю групових цінностей і норм поведінки» [15; 31]. В уточненні Д. Ельконіна зазначається що: «колектив – це група осіб, об'єднаних не лише загальною діяльністю, а загальною трудовою діяльністю, єдністю мети, що стоїть перед усіма членами, що має визначену організацію, в якій кожен член групи виконує свою функцію, займає визначене місце» [28; 24].

Для нашого дослідження важливо виявити взаємозв'язок між колективом студентського клубу як суб'єктом соціального середовища і діяльністю. Так, зокрема, А. Дорошенко підкреслює, що «з усіх елементів макросередовища найбільший вплив на формування особистості здійснює група. Вона включає в себе реально існуючі формування, в яких люди об'єднані спільними рисами, інтересами,

різновидностями спільної діяльності, або вплетені в ідентичні умови, обставини реального процесу їх життєдіяльності» [6; 41]. Людська життєдіяльність немислима без такої категорії дослідження як «спілкування». Багатоманітність його видів і форм уможливує розвиток і становлення культури. Психологи і педагоги стверджують, що спілкування є особливим видом діяльності, у процесі якого відбувається взаємообмін інформацією. «Спілкування – процес, що може виступати водночас і як ставлення людей один до одного, і як процес їх взаємовпливу один на одного, і як процес їх взаємного співпереживання і взаєморозуміння» [12; 8]. Варто зауважити, що традиційно розглядають поняття «спілкування» у нерозривній єдності з категорією «діяльність», згідно якої людина і є суб'єктом трьох основних видів діяльності: праці, пізнання і спілкування [1; 322].

Підсумовуючи з цього приводу І. Зверева підкреслює: «Найкращі умови для становлення особистості забезпечуються вибором виду діяльності, її змісту, форм та методів, при цьому як навчально-пізнавальна, так і соціально-педагогічна діяльність, спрямована на цілісний розвиток особистості, своїм безпосереднім предметом засвоєння досвіду і в період активного становлення особистості може слугувати (і слугує) провідним видом діяльності» [7; 14–15].

Таким чином, діяльність як категорія і об'єкт аналізу розглядається у широкому науковому діапазоні, що і послугує теоретико-методологічною основою обґрунтування сутності нашого дослідження.

Понятійно-категоріальний аналіз діяльності студентських клубів передбачає дослідження поняття «клуб», «клубної діяльності». В етимологічних словниках зазначається, що слово «клуб» походить від англійського «club», яке, у свою чергу, має походження від слова «klubba» – дубина, палиця. У статті «Клуб» в «Енциклопедичному словнику» Ф. Брокгауза і А. Ефрона А. Яновський пише: «Саксонське слово clubbe спочатку означало палицю, потім складчину, частку, що припадає по розкладці на кожного члена якогось товариства, зібрання, нарешті – згодом клубом почали називати саме товариство чи зібрання, а також будівлю для громадських зібрань» [10; 1119]. В. Туєв вважає, що подальше зростання значень слова «клуб» вийшло від трьох гілок слів: складчина, збори, будівля [24].

В «Оксфордському словнику англійської мови», в першому (10-томному) виданні за 1884-1928 рр., так трактується поняття «Клуб»:

1. Об'єднання чи спілка певної маси людей;
2. Об'єднання для сприяння будь-якій справі з метою її інтенсифікації;
3. Місце зустрічі або збори людей в таверні і їй подібній установі для неофіційного спілкування;
4. Група людей, що збираються разом;
5. Товариство осіб, що об'єдналися на основі взаємних симпатій чи загальних інтересів, захоплені, схильностей;
6. Організація людей, що сформувалася для об'єднання зусиль із підтримки якогось суб'єкта;
7. Асоціація осіб, організована головним чином для суспільної мети і має будівлю (або частину її), спеціально пристосованою виключно для зборів і діяльності своїх членів;
8. Будівля або кімната для діяльності такої організації;
9. Організація, створювана в підтримку діяльності, переважно політичної, якихось партій (наприклад, яacobінські клуби у Франції);
10. Сучасне найменування древніх організацій (наприклад, давньогрецьких гетер або давньоримських колегій)» [11].

Таким чином, у зарубіжних довідниках поняття «клуб» розглядається переважно як об'єднання, зібрання, товариство, асоціація, організація. Характерними ознаками клубу є: задоволення спільних інтересів, співробітництво, реалізація певної специфічної мети, спілкування та релаксація у приємній компанії, організація дозвілля та розваг.

Зарубіжні клубознавці Тімбс («Clubs and club life in London», 1873 р.) та Айвю («Clubs of the World», 1880 р.) вказують на таку специфіку англійських клубів, як «відокремленість» та «закритість», акцентуючи на тому, що в інших країнах світу клуби є організованою формою культурно-дозвілєвого спілкування і за своїм характером є добровільними об'єднаннями, мета яких полягає не в досягненні певних політичних чи соціальних цілей, а в організації змістовного дозвілля» [17].

У працях радянського періоду поняття «клуб» і «клубний заклад» ототожнювалися; за визначення в «БСЭ» клуб: як культурно-просвітницька установа, яка організовує дозвілля робітників, сприяє вихованню, самовихованню, розвитку творчих здібностей. До клубних закладів віднесено Палаці і Будинки культури, клуби, хати-читальні, народні будинки тощо [2; 324]. Серед вчених, що займаються клубною проблематикою, немає єдиної концепції визначення поняття «клуб».

Розглянемо декілька підходів до вирішення даної проблеми. Одна з точок зору належать Т. Кисельовій та Ю. Красильникові, які визначають поняття «клуб» як державний, громадський або приватний соціально-культурний заклад, який має (чи може мати) статус юридичної особи, створений і функціонує на основі спільної професійної діяльності працівників культури чи добровільного об'єднання громадян [9].

В іншому підході В. Туєв у дослідженні «Феномен клубу» зазначає, що клуб – соціокомунікативний, соціопедагогічний інститут культури, організований на ініціативних засадах для задоволення потреб людей в самодіяльності, спілкуванні, дозвіллі; клуб – це індивідуально-групове дозвілля, організація дозвіллевої діяльності, особливий комунікативний тип дозвілля, який діє паралельно з двома іншими – видовищним та творчим [23]. Автор за своєю концепцією близький до дослідження І. Петрової, де «клуб» визначено як соціокультурну доміную, один із компенсаторних і каталізуючих феноменів суспільства, що відображає соціально-психологічний стан суспільства і формує його. Діяльність клубу постає як специфічна реакція суспільства на проблеми соціальної системи, впливаючи на духовні цінності, погляди, інтереси, поведінку особистості [16].

Аналіз визначень клубу переконує у різноманітності клубних організацій, відображеній у термінологічній полісемії. У різний час теоретики і практики клубної роботи, намагалися з'ясувати, що ж таке клуб: установа або об'єднання, соціальний інститут чи соціальна група. Серед тих хто зробив істотний внесок у розробку теорії клубу, слід назвати імена таких вчених, як А. Петров («Народні клуби (Робітники і селянські)», 1918 р.), О. Сасихов («Про сутність і функції радянського клубу», 1974 р.), О. Сасихов, та Ю. Стрельцов («Основи клубознавства», 1969 р.), («Методика виховної роботи в клубі», 1979 р.), Д. Генкін («Соціальна сутність, призначення й основні функції клубу», 1980 р.), С. Пилєв («Молодіжний клуб як форма організації дозвілля молоді»), В. Тріодін («Клубні об'єднання, клуб, клубні установи», 1981; «Педагогіка клубної роботи», 1984; «Теоретичні основи виховної діяльності радянських клубів», 1985 р.) М. Аріарський («Клуб в системі формування суспільно-політичного досвіду майбутніх робітників», 1977 р.; «Основні поняття теорії культурно-освітньої роботи», 1981 р.; «Педагогіка дозвілля. Матеріали комплексного дослідження», 1986 р.), Г. Блінова («Клуб в системі виховних інститутів, його сутність та соціальні функції», 1974 р.) Л. Новікова («Клуб як функціональна модель культурної діяльності», 1990 р.), Г. Волощенко («Шляхи підвищення ефективності педагогічного керівництва дозвіллям молоді в клубі», 1977 р.), Н. Максютіна («Основні функції радянського клубу», 1973 р.; «Проблеми громадського призначення та функцій радянського клубу в педагогічній спадщині», 1973 р.; «Суспільне призначення і основні соціальні функції клубу», 1978 р.); А. Зотіков (Педагогіка клубу, 1981 р.), Є. Зазерський («Організація агітаційно-пропагандистської діяльності клубу», 1984 р.) Н. Тарасюк («Педагогічні умови вдосконалення діяльності молодіжних клубів з розвитку соціальної активності особистості», 1985 р.); С. Комісаренко, («Клуб як соціально-культурне явище. Історичні аспекти розвитку, 1997 р.); В. Полукаров («Теорія і практика організації клубної діяльності учнів», 1994 р.), В. Туєв («Феномен англійського клубу», 1997 р.; «Феномен клубу: історико-педагогічний аналіз», 1998 р.).

В українських довідниках поняття «клуб» означає: громадську організацію, що об'єднує людей певного кола чи професії для спільного відпочинку, розваг, занять спортом. Згідно Наказу Міністерства культури і туризму України № 171 від 05.07.1993: Любительським об'єднанням, клубом за інтересами є добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів громадян для реалізації своїх прав і свобод. Об'єднання створюється для задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих, духовних, національно-культурних та інших спільних інтересів членів об'єднання [20].

Згідно Наказу Міністерства культури і туризму України № 35 від 23.05.2007 р. Клубний заклад – це Палац, Будинок культури, клуб, Народний дім, Молодіжний центр, Культурно-дозвіллевий комплекс, Будинок мистецтв, Будинок фольклору, Будинок народної творчості, інший заклад системи Міністерства культури і туризму України, діяльність якого спрямована на створення, розповсюдження та популяризацію культурних надбань [19].

На нашу думку, клуб доцільно розглядати як багатфункціональне об'єднання, головним завданням якого є інтеграція, забезпечення потреб відвідувачів у змістовному дозвіллі в ім'я спільних цілей, інтересів, локального спілкування, самоосвіти та культурно-творчій реалізації особистості. Таким чином, клуб як категорія і об'єкт аналізу, розглядається у широкому науковому діапазоні, що і послугує теоретико-методологічною основою обґрунтування сутності нашого дослідження.

Діяльність студентських клубів вивчався вітчизняними та зарубіжними дослідниками з різних напрямів. Специфіку формування студента ВНЗ засобами клубної діяльності розглядають у своїх працях І. Айнундінова (студентські клуби учнівської молоді в США як фактор їх соціального

виховання), Ж. Атаянц (клубні об'єднання вищої школи як фактор соціалізації студентів (на досвіді університетів США), О. Борисова (формування соціальної активності студентів в умовах клубних об'єднань ВНЗ), О. Воропаєва (організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування естетичної культури студентської молоді в діяльності дозвіллевих об'єднань), М. Галєєва (клубні об'єднання як фактор самореалізації студентів в сучасних умовах), В. Воловик (педагогічні особливості формування та розвитку клубного колективу), С. Комісарова (культуротворчий потенціал державних установ клубного типу в сучасних умовах), Ю. Максимчук (естетичне виховання студентської молоді у процесі клубної роботи), О. Нікулін (спортивний клуб як фактор формування здорового способу життя в освітньому просторі ВНЗ), С. Пішун (формування культури дозвілля студентів вищих навчальних закладів в умовах роботи студентського клубу), М. Сіраєва (полікультурна освіта студентів – майбутніх педагогів в умовах лінгвістичного клубу), В. Суранов (формування організаторської компетенції у студентів педагогічного вузу в системі діяльності студентського клубу), В. Тюска (творча самореалізація майбутнього педагога в процесі діяльності студентського клубу), О. Шамсутдінова (формування дозвіллевої культури студентів ВНЗ в умовах клубного об'єднання).

Окреслюючи роль і потенційні можливості клубної роботи, С. Гончаренко зауважує, що «студентські клуби є громадськими об'єднаннями, що організовують культурне дозвілля студентів одного чи кількох ВНЗ, сприяють розширенню їхнього світогляду, розвитку творчих здібностей як за обраною спеціальністю, так і в різних видах мистецтва, спорту тощо. Клуб студентський об'єднує, як правило, кілька гуртків, секцій чи колективів – спортивні, туристські, музичні тощо» [5; 166]. С. Пішун [18] зазначає, що студентський клуб – педагогічно організований процес, добровільне дозвіллове об'єднання студентів, міжособистісні стосунки яких опосередковані суспільно цінним і особистісно-значущим змістом колективної дозвільної діяльності. Важко не прийняти точку зору О. Шамсутдінової, яка наголошує, що саме клубна форма є найбільш ефективною в плані вирішення проблеми формування дозвіллевої культури студентів ВНЗ. Сучасне розуміння клубних структур, вважає автор, ґрунтується на історично сформованих уявленнях про сутність клубу як виховного закладу, функціонуючого у вільний час з урахуванням специфіки виховних завдань «поточного моменту» [27]. На думку О. Борисової [3], діяльність студентів у клубі, підпорядкована п'яти правилам: вільний і добровільний вибір занять, тут нічого не робиться під тиском; клуб надає можливість реалізувати творчий потенціал особистості студента; клуб – це місце неформального спілкування; це час психічної розрядки; реалізація принципів романтики, активності, компетентності та інших; засіб розвитку фізичних і розумових сил особистості, формування соціальної активності.

З точки зору В. Тюски [25], клубна діяльність у сучасних наукових дослідженнях розглядається: з позиції теорії культури – як складова частина духовної культури суспільства, що слугує її забезпеченню й демократизації, а також формуванню й утвердженню певної системи розвитку та поширення творчих цінностей; з позиції сучасної педагогічної науки – як соціально-педагогічна система, що функціонує у вільний час і спрямована на виховання студентської молоді шляхом залучення її до активної педагогічної практики.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє зазначити, що діяльність студентського клубу – багатofункціональний організаційний культурно-освітній процес, що діє в системі ВНЗ згідно концепції навчально-виховної роботи, наділений особистісно-значущим змістом культурно-дозвіллевої діяльності, має вільний, добровільний, колективний характер, певну детермінацію і залежить від соціально-культурного, політичного розвитку суспільства, його морально-етичних і духовних цінностей.

Таким чином, студентський клуб це цілісне соціокультурне об'єднання студентів, що має спеціальну організаційну структуру в умовах навчального закладу, виконує специфічні функції у сфері клубної діяльності та сприяє соціалізації шляхом засвоєння студентами певних культурних цінностей. Саме в умовах кардинальних економічних і суспільно-політичних зрушень, які зараз відбуваються в нашій країні, це є нагальна проблема, коли трансформуються всі складові суспільного життя, особливо важливо не втратити ціннісних орієнтирів, якими обумовлюється рівень духовного здоров'я нації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений термінологічний аналіз праць із проблеми дослідження в науковій літературі дає змогу зазначити: на основі розгляду виявлених характеристик понятійно-категоріального поля дослідження діяльності студентського клубу та застосування термінологічного і системного аналізу виокремлено базові і похідні терміни, зокрема «діяльність», «клуб», «студентський клуб», що входять до смислового поля культурно-дозвіллевої діяльності. Завдяки здійсненому дослідженню деталізовано і уточнено суть існуючих понять і

термінів та обґрунтовано нові поняття і терміни, що використовуються у сфері клубної діяльності. Отримані результати обґрунтовують необхідність подальших досліджень, що сприятимуть формуванню методологічних засад прикладної культурології в сучасному світоглядному контексті.

Список використаної літератури

1. *Ананьев Б. Г.* Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л. : ЛГУ, 1968. – 339 с.
2. *Большая Советская Энциклопедия.* [В 30 т.] Т. 12 / [гл. ред. А. М. Прохоров]. – [изд. 3]. – М., 1973. – 1203 с.
3. *Борисова О. В.* Формирование социальной активности студентов в условиях клубных объединений вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / О. В. Борисова. – Чебоксары, 2005. – 235 с.
4. *Буева Л. П.* Человек: деятельность и общение / Л. П. Буева. – М. : Мысль, 1978. – 216 с.
5. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
6. *Дорошенко А. Б.* Соціальне середовище як фактор формування особистості (соціально-філософський аналіз) : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.11 / А. Б. Дорошенко. – К., 1994. – 146 с.
7. *Зверева І. Д.* Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика / І. Д. Зверева. – К. : Правда Ярославичів, 1998. – 432 с.
8. *Каган М. С.* Человеческая деятельность. (Опыт системного анализа) / М. С. Каган. – М. : Политиздат, 1974. – 328 с.
9. *Киселева Т. Г.* Социально-культурная деятельность / Т. Г. Киселева, Ю. Д. Красильников. – М. : МГУКИ, 2004. – 539 с.
10. *Клуб* // Энциклопедический словарь / Изд. Ф. Брокгауз, А. Ефрон. – СПб., 1900.
11. *Клуб* // The Oxford English Dictionary. – London, 1884–1928. – Vol. 2. – P. 533-535.
12. *Коломинский Я. Л.* Психология общения / Я. Л. Коломинский. – М., 1984. – 321 с.
13. *Леонтьев А. Н.* Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с.
14. *Ніколаєнко О. В.* Становлення та розвиток психологічної теорії колективу у вітчизняній психології (1920-1990 роки) : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / О. В. Ніколаєнко ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2004.
15. *Парыгин Б. Д.* Личность и группа / Б. Д. Парыгин. – Л. : Изд. ЛГУ, 1971. – 195 с.
16. *Петрова І. В.* Організація культурно-дозвілєвої діяльності клубів у країнах Західної Європи та США : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13. 00. 06 / І. В. Петрова ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. – К., 2000. – 20 с.
17. *Петрова І. В.* Дозвілля в зарубіжних країнах : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2008. – 408 с.
18. *Пішун С. Г.* Формування культури дозвілля студентів вищих навчальних закладів в умовах роботи студентського клубу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / С. Г. Пішун ; Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2005.
19. *Примірне положення про клубний заклад системи Міністерства культури і туризму України* : Наказ Міністерства культури і туризму України № 35 від 23.05.2007 р.
20. *Примірне положення про любительське об'єднання, клуб за інтересами системи Міністерства культури України* : Наказ Міністерства культури України № 171 від 05.07.1993 р.
21. *Российская педагогическая энциклопедия.* В 2 т. Т. 1 / гл. ред. В. В. Давыдов. – М. : Большая Росс. энцикл., 1993. – 608 с.
22. *Тадля О. М.* Розвиток колективних взаємовідносин студентів у діяльності Культурно-мистецького центру ВНЗ / О. М. Тадля // Вісник КНУКІМ : зб. наук. пр. / КНУКІМ. – К., 2008. – Вип. 18. – С. 96–105.
23. *Тувєв В. В.* Феномен клуба: историко-педагогический анализ : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук. : 13.00.05 / В. В. Тувєв. – М. : МГУК, 1998. – 52 с.
24. *Тувєв В. В.* Технология организации инициативного клуба : учеб. пособие для вузов искусств и культуры. – М. : МГУКиИ, 1999 – 250 с.
25. *Тюска В. Б.* Творча самореалізація майбутнього педагога в процесі діяльності студентського клубу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. Б. Тюска ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2006. – 18 с.
26. *Философский энциклопедический словарь.* – М. : Наука, 1983. – 837 с.
27. *Шамсутдинова Д. В.* Социально-культурная интеграция личности в сфере досуга / Д. В. Шамсутдинова. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2001. – 254 с.
28. *Эльконин Д. Б.* Развитие коллективов у детей / Д. Б. Эльконин. – М. ; Л., 1932. – 305 с.
29. *Юдин Э. Г.* Деятельность и системность / Э. Г. Юлкин // Социологическое исследование : ежегодник. – М., 1976. – № 3. – 117 с.

References

1. *Anan'ev B. G.* Chelovek kak predmet poznany`ya. – L. : LGU, 1968. – 239 s.
2. *Bol'shaya Sovetskaya Ency'klopedy`ya* [V 30 t.] T. 12 / [gl. red. A. M. Prohorov]. – [izd. 3]. – M., 1973. – 1203 s.
3. *Bory'sova O. V.* Formy`rovany`e socy'al`noy akty`vnosty` studentov v uslovy`yax klubnykh ob'yedy`neny`j` vuza : dy`s. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / O. V. Bory'sova. – Cheboksary, 2005. – 235 s.
4. *Bueva L. P.* Chelovek: deyatel`nost` y` obshheny`e / L. P. Bueva. – M. : Mysl', 1978. – 216 s.

5. *Goncharenko S. U.* Ukrayins'kyj pedagogichnyj slovnyk / S. U. Goncharenko. – K. : Ly'bid', 1997. – 374 s.
6. *Doroshenko A. B.* Social'ne seredovy'shhe yak faktor formuvannya osoby'stosti (social'no-filosofs'kyj analiz) : dy's. ... kand. filos. nauk : 09.00.11 / A. B. Doroshenko. – K., 1994. – 146 s.
7. *Zvyeryeva I. D.* Social'no-pedagogichna robota z dit'my' ta moloddyu v Ukraini: teoriya i prakty'ka / I. D. Zvyeryeva. – K. : Pravda Yaroslavovy'chiv, 1998. – 432 s.
8. *Kagan M. S.* Chelovecheskaya deyatelnost'. (Opyt sy'stemnogo analy'za) / M. S. Kagan. – M. : Poly'ty'zdat, 1974. – 328 s.
9. *Ky'seleva T. G.* Socy'al'no-kul'turnaya deyatelnost' / T. G. Ky'seleva, Yu. D. Krasyl'ny'kov. – M. : MI UKY', 2004. – 539 s.
10. *Klub* // Энциклопедический словарь / Y'zdately' Brokgauz, Efron. T. P. – SPb., 1900.
11. *Club* // The Oxford English Dictionary. – London, 1884-1928. – Vol.2. – P. 533-535.
12. *Kolomy'nskyj Ya.L.* Psy'xology'ya obshheeny'ya. – M., 1984.
13. *Leont'ev, A. N.* Deyatel'nost'. Soznany'e. Ly'chnost' / A. N. Leont'ev. – M. : Poly'ty'zdat, 1975. – 304 s.
14. *Nikolayenko O. V.* Stanovlennya ta rozvy'tok psy'xologichnoi teorii kolekty'vu u vitchy'znyanj psy'xologiyi (1920-1990 roky') : dy's. ... kand. psy'xol. nauk : 19.00.01 / O. V. Nikolayenko ; Xarkiv. nac. un-t im. V. N. Karazina. – X., 2004.
15. *Parыgy'n B. D.* Ly'chnost' y' gruppa / B. D. Parыgy'n. – L. : Y'zd. LGU, 1971. – 195 s.
16. *Petrova I. V.* Organizaciya kul'turno-dozvillyevoyi diyal'nosti klubiv u krayinax Zaxidnoyi Yevropy' ta SShA : avtoref. dy's. ... kand. ped. nauk : 13. 00. 06 / I. V. Petrova ; Ky'yiv. nacz. un-t kul'tury' i my'stecztv. – K., 2000. – 20 s.
17. *Petrova, I. V.* Dozvillya v zarubizhny'x krayinax : pidruch. dlya stud. vy'shh. navch. zakl. / I. V. Petrova. – K. : Kondor, 2008. – 408 s.
18. *Pishun S. G.* Formuvannya kul'tury' dozvillya studentiv vy'shhy'x navchal'ny'x zakladiv v umovax roboty' students'kogo klubu : dy's. ... kand. ped. nauk : 13.00.07 / S. G. Pishun ; In-t problem vy'xovannya APN Ukrainy'. – K., 2005.
19. *Pry'mirne polozhennya pro klubny'j zaklad sy'stemy' Ministerstva kul'tury' i tury'zmu Ukrainy'* : nakaz Ministerstva kul'tury' i tury'zmu Ukrainy' # 35 vid 23.05.2007 r).
20. *Pry'mirne polozhennya pro lyuby'tel's'ke ob'yednannya, klub za interesamy' sy'stemy' Ministerstva kul'tury' Ukrainy'* : nakaz Ministerstva kul'tury' Ukrainy' # 171 vid 05.07.1993 r).
21. *Rossy'jskaya pedagogy'cheskaya ency'klopedy'ya.* V 2 t. T. 1 / gl. red. V. V. Davydov. – M. : Bol'shaya ros. ency'kl., 1993. – 608 s.
22. *Tadlya O. M.* Rozvy'tok kolekty'vny'x vzayemovidnosy'n studentiv u diyal'nosti Kul'turno – my'stecz'kogo centru VNZ / O. M. Tadlya // Visny'k KNUKIM : zb. nauk. pracz'. / KNUKIM. – K., 2008. – Vy'p. 18. – S. 96-105
23. *Tuev V. V.* Fenomen kluba: Y'story'ko-pedagogy'cheskyj analy'z : avtoref. dy'ss. ... dok. ped. nauk. : 13.00.05 / V. V. Tuev. – M. : MGUK, 1998. – 52 s.
24. *Tuev V. V.* Texnologiy'ya organy'zacy'y' y'ny'cy'aty'vnogo kluba : ucheb. posoby'e dlya vuzov y'skusstv y' kul'tury. – M. : MGUKy'Y', 1999. – 250 s.
25. *Tyuska V. B.* Tvorchy'samorealizaciya majbut'nogo pedagoga v procesi diyal'nosti students'kogo klubu : avtoref. dy's. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Rivnen. derzh. guman. un-t. – Rivne, 2006. – 18 s.
26. *Fy'losofs'ky'j ency'klopedy'cheskyj slovar'.* – M. : Nauka, 1983. – 837 s.
27. *Shamsutdy'nova D. V.* Socy'al'no-kul'turnaya y'ntegracy'ya ly'chnosty' v sfere dosuga / D. V. Shamsutdy'nova. – Kazan' : Y'zd-vo Kazan, un-ta, 2001. – 254s.
28. *Э'lkony'n D. B.* Razvy'ty'e kollekty'vov u detej. – M. ; L., 1932. – 305 s
29. *Yudy'n E. G.* Deyatel'nost' y' sy'stemnost' // Sy'sty'maty'cheskoe y'ssledovany'e. Ezhy'godny'k. – № 3. – M. : Nauka, 1976. – 117 s.

Тадля Александр Николаевич, преподаватель кафедр шоу-бизнеса Киевского национального университета культуры и искусств

Деятельность студенческого клуба: понятийно-категориальный аппарат

Представлены результаты теоретико-методологического анализа основных научных понятий, используемых в раскрытии сущности деятельности студенческого клуба в системе высшей школы. Уточнено содержание понятий «деятельность», «клуб», «студенческий клуб», на основе чего определены специфические особенности и проблемные моменты формирования понятийно-категориального аппарата темы исследования.

Ключевые слова: деятельность, клуб, студенческий клуб.

Tadlia Oleksandr, teacher of departments of sou-bisnesu of the Kyiv national university of culture and arts

Activity of student club: concept-category vehicle

The article presents the results of theoretical and methodological analysis of the basic scientific concepts used in the disclosure of the nature of the student club activities in higher education. Clarification of concepts such as «activity», «club», «student club», which are defined on the basis of specific features and the main problem since the formation of the conceptual and categorical apparatus of the research topic. In our work, the category of «activity» seen in two aspects: first as ideological explanatory principle; Secondly, as a number of methodological substantiation of conceptual positions where human activities are the subject of study. Activities include the purpose, the means and the outcome of the process, and accordingly, an essential characteristic is its awareness activities.

Club should be considered as a rich association, whose main task is the integration, the needs of visitors to leisure in the name of common goals, interests, local communication, self-education and cultural and creative realization of the individual. Business student club is a multi-organizational cultural and educational process that operates in the system of higher education, according to the concept of educational work, has the personal and important content of cultural and leisure activities, is free and voluntary collective nature, a certain determination and depends on social -cultural, political development of society, its ethical and spiritual values. Thus, the student club a holistic socio-cultural association of students has a special organizational structure in terms of the institution, performs specific functions in club activities and promotes socialization by mastering certain cultural values. It is in the fundamental economic and political changes that are now occurring in our country, this is an urgent problem when all the components are transformed public life is especially important not to lose values, which are determined by the level of spiritual health of the nation. Through the research, we clarified and detailed nature of existing concepts and terms used in club activities The results justify the need for further research that will contribute to the formation of methodological principles applied cultural studies in contemporary philosophical context.

Key words: activity, club, student club.

Надійшла до редакції 2.11.2015 р.

УДК 337.1.29

Даниленко Ольга Вікторівна, аспірантка Київського національного університету культури і мистецтв

ЕСТЕТИКА ХАРЧОВОЇ КУЛЬТУРИ У МИСТЕЦТВІ СЕРВІРУВАННЯ

Розкривається естетика сервірування як творча діяльність, спрямована на забезпечення зручності й привабливого вигляду столу, вдосконалення харчової культури. Наводяться сучасні вимоги та тенденції сервірування, його роль у якісному наданні харчових послуг в індустрії гостинності й системі громадського харчування.

Ключові слова: культура, харчова культура, естетика, мистецтво сервірування, харчові послуги, страва.

Постановка проблеми. Історія світової кулінарії засвідчує важливість і пріоритетність зорового сприйняття страви порівняно з деякими іншими видами фізіологічного сприйняття. Привабливо оформлена страва є удвічі корисливішою, оскільки сприяє не лише забезпеченню тілесного здоров'я людини, а й задоволенню її культурно-естетичних потреб зовнішнім виглядом, ароматом та смаком приготованих страв. Зазначений аспект проблеми знайшов відображення у різночасових наукових, науково-популярних й інструктивно-методичних працях з теорії і практики кулінарного мистецтва.

Успішну спробу концептуального сходження від протоколювання окремих фактів гастрономічного мистецтва до їх культурологічного аналізу здійснив французький історик Ф. Бродель (1902-1985 рр.), редактор журналу «Аннали економіки, суспільства й цивілізації». Прагнучи побудувати якісно новий концепт глобальної історії, вчений і його колеги здійснили комплексний структурно-соціологічний аналіз громадського побуту окремих сіл та регіонів Франції. Значну увагу дослідниками було, зокрема, приділено механізму удосконалення і задоволення найважливіших людських потреб, передовсім у їжі й житлі, зокрема, шляхом удосконалення сучасної кухонної індустрії [1].

У структуралістсько-філософських дослідженнях (роботи С. Бордоїля, Д. Гуди, М. Харріса й ін.) охарактеризовано їжу як особливий компонент матеріальної культури, функціонально пов'язаний з етноісторичним та соціокультурним аспектами життєдіяльності людського суспільства.

Історія світової та вітчизняної кулінарної культури у зв'язку з функціонуванням підприємств громадського харчування останнім часом стала об'єктом окремих культурологічних та мистецтвознавчих досліджень сучасних науковців (П. Буркової, Г. Губницького, А. Здобнова, Ж. Климової, Н. Ковальова, В. Ніколенка, Т. Подлегаєвої, Н. Стерхової, В. Усова й ін.). Зокрема, предметом дослідження П. Буркової є особливості інтерпретації тексту кулінарного рецепту у куховарських книгах, гастрономічному дискурсі й у творах літератури та мистецтва [2].

Фахова розвідка В. Ніколенка цінна теоретичним аналізом гастрономічної культури сучасного суспільства, визначенням її вузлових понять й характеристикою механізмів впливу традиційного суспільства на організацію гастрономічної сфери його життєдіяльності [6]. У конспекті лекцій Т. Подлегаєвої сформульовано правила обслуговування на підприємствах громадського харчування; міститься характеристика посуду й столового приладдя й наводиться специфіка обслуговування